

Gazneliler

(Gazne Devleti), 10. ve 12. yüzyıllar arasında Orta Asya, İran, Hindistan ve Afganistan'da hüküm sürmüş bir Türk-İslam devletidir. Devletin merkezi günümüz Afganistan'ında bulunan Gazne şehriydi. Gazneliler, özellikle Hindistan'a yaptıkları seferler ve güçlü ordularıyla tanınır.

34ee

Gaznelilerin Kuruluşu ve Yükselişi

- Kurucusu: Alp Tigin (963 yılında Gazne'yi ele geçirdi, ancak asıl kurucu Sebük Tigin olarak kabul edilir.)
- En parlak dönemi: Gazneli Mahmud (997-1030) dönemidir.
- Gazneli Mahmud, Hindistan'a 17 sefer düzenleyerek bölgeyi İslamiyet ile tanıştırmış ve büyük ganimetler elde etmiştir. Aynı zamanda kendisine "Sultan" unvanı verilen ilk hükümdar olmuştur.
- Büyük Alimlere Destek: Gazneli Mahmud, Biruni ve Firdevsi gibi önemli bilim insanlarını ve şairleri desteklemiştir.

Gaznelilerin Zayıflaması ve Yıkılışı

- Selçuklular ile Mücadele: 1040 yılında Dandanakan Savaşı'nda Büyük Selçuklu Devleti'ne yenildiler. Bu savaş, Gaznelilerin zayıflamasına neden oldu.
- Hindistan'daki Baskılar: Ghurîler, Gaznelilere karşı sürekli baskı uyguladı.
- Son Gazneli Hükümdar: Hüsrev Melik, 1186 yılında Ghurîler tarafından esir alındı ve Gazneliler Devleti sona erdi.

Gaznelilerin Önemi

- İlk büyük Türk-İslam devleti olarak kabul edilir.
- Hindistan'a yapılan seferler sayesinde İslamiyet'in yayılmasında önemli rol oynadılar.
- Kültürel gelişime katkı sağladılar ve önemli alimleri himaye ettiler.

Gazneliler, İslam tarihinde askeri başarıları, kültürel mirası ve Hindistan'daki etkileriyle önemli bir yer tutmaktadır.

.Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunda Anadolu

XIII. Yüzyılın Sonlarında Anadolu ve Çevresinin Jeopolitik Durumu

XIII. yüzyılda Anadolu jeopolitik açıdan son derece önemli bir konuma sahipti. Anadolu Asya ile Avrupa'yı Karadeniz ile Akdeniz'i birbirine bağlayan bir köprü vazifesi görüyordu. XIII. yüzyıl sonlarında Anadolu ve çevresindeki jeopolitik durum özetle şöyleydi:

Anadolu ve Çevresi:

Türkiye Selçuklu Devleti

1243Kösedağ Savaşı'nda Moğollara yenilerek dağılma sürecine girdiler. Bunun sonucunda da Anadolu'da siyasi birlik bozuldu. Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde birçok Türkmen beyliği ortaya çıktı.

Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans)

İmparatorluğun XIII. yüzyıl sonlarında sınırları Balkanlardaki Yunanistan, Trakya, Makedonya ve Ege Adalarının bir kısmından ibaretti. Taht kavgaları ve Haçlı Seferleri'nin etkisiyle Anadolu ve Balkanlardaki siyasi etkinliğini kaybetme noktasındaydı.

İlhanlı Devleti: Moğol İmparatorluğu'nun parçalanması üzerine Hülagü Han tarafından İran ve çevresinde kuruldu (1256). İlhanlılar XIII. yüzyılda Anadolu'yu egemenliklerine aldılar. İlhanlı Devleti 1336 yılında yıkıldı.

Memlûklü Devleti: Eyyubi Devleti komutanlarından Aybek tarafından Mısır'da kuruldu (1250). Memlûklular, Haçlılara ve Moğollara karşı başarılı mücadele verdiler.

Altın Orda Devleti: Moğol İmparatoru Cengiz Han'ın ölümünden sonra Türk boylarından Kıpçakların Moğollarla karışması sonucu Batu Han tarafından Karadeniz'in kuzeyinde kuruldu (1227). Ancak XIV. yüzyılın sonlarında Altın Orda Hanı Toktamış Han, Timur ile yaptığı mücadeleyi kaybetti (1395). Daha sonraki dönemlerde yaşanan karışıklıklar yüzünden Altın Orda Devleti yıkıldı.

Kuruluş Süreci ve Anadolu'da Siyasi Ortam:

XIII. Yüzyılın ilk çeyreğinde Moğolların İran ve Azerbaycan'a hâkim olmalarıyla yeni ve belki de diğerlerinden daha büyük bir göç dalgası meydana geldi. Bu durum sadece Anadolu'yu değil ileride onunla bağlantılı olacak olan Karadeniz'in kuzey steplerinden Balkanların kuzey kesimlerine kadar ulaşan bölgeleri de ilgilendiren gelişmelerin başlangıcını teşkil etmiştir.

Bizanslıların Karadeniz'in kuzeyinden Balkanlara sızan bir kısım Türkmen boylarını kendi hizmetleri altına almaları ve bunları uç bölgesindeki siyasi oluşumlara karşı kullanmak üzere Batı Anadolu'ya geçirmeleri, sınır boylarında yeni bir sosyal karışıma yol açarak bu kesimde ortaya çıkan beyliklerin güçlenmesinde veya kolayca genişlemesinde belirleyici rol oynamış olmalıdır.

İlhanlı baskısı sonucu Selçuklu Devleti dağılırken, iç bölgedeki yaylaklarını kaybeden Türkmen boyları, Anadolu'nun batı uç kesimlerine yığılmaya başlamışlardır.

1243 yılında yapılan Köseadağ savaşında mağlup olan Türkiye Selçuklularının, Moğollara XIII. yüzyıl sonlarına gelindiğinde ise, genel manzara şu şekildeydi: Orta Anadolu'da sıkışıp kalan ve İlhanlı hâkimiyetini kabul eden Selçuklulara sözde bağlı Türkmen beylikleri, merkezi otoritesi zayıflayan Bizans'ın içinde bulunduğu siyasi bunalımdan istifadeyle Batı Anadolu'da yoğun bir faaliyete girişmişlerdi.

Osmanlı Beyliğinin Ortaya Çıkışı:

Osmanlı Beyliği Batı Anadolu bölgesindeki diğer Türkmen beyliklerinden biridir. Ortaya çıkışında Anadolu Selçuklu Devleti'nin Moğollar tarafından parçalanmasının doğurduğu siyasi şartların önemli rolü vardır.

Osmanlı Beyliği'nin kuruluşu ve tarih sahnesinde gözükmesi 1300 yılına doğrudur. Eskişehir-Söğüt hattında ortaya çıkan ve Kastamonu beylerinin sınırlarındaki savaşçı bölüklerden birinin

başında olduğu anlaşılan Osman Bey'in 1299'daki karışıklıklardan yararlandığı ve 1300'e doğru da daha bağımsız hareket etmeye başladığı açıktır. Onun özellikle 1302'deki Bafeus savaşıyla ilk defa bir Bizans tarihinde adının geçmesi, o vakte kadar güçlü bir lider haline geldiğinin göstergesidir. Osman Bey civardaki yerli halka karşı izlediği uzlaştırmacı siyasetle öne çıkmıştır. Onun hâkimiyet alanında çok farklı dini inanışa ve etnik yapıya sahip toplulukların bulunması, beyliğin ortaya çıkışında önemli bir temel sağlamıştır. Osman Bey aşiret yapılanması içinde bir alp/gazi olarak eşitler arasında kısa sürede sivrilerek liderliği üstlenmiştir. Onun emri altındaki alp, gazi, nöker gibi savaşçılar, dini açıdan gaza ruhunu canlı tutan dervişler, fakihler, ilk ekonomik örgütlenmeyi sağlayan ahiler, hayvancılıkla uğraşan aşireti halkı, çiftçilik yapan yerli yerleşik köylüler hep birlikte yeni bir beyliğin oluşumunu sağlamışlardır.

Osmanlıların Anadolu Beylikleri İçindeki Konumu

İlk yıllarda Bizans hududunda daha çok Bizanslılar ile olan mücadelesiyle bulunduğu yerde bir beylik olarak ortaya çıkan Osmanlıların, diğer Türkmen beylikleri arasındaki yeri ayrı bir önemi haizdir. Türkmen dünyasının kendisine has temel özelliklerinden etkilenen ve aslında bu dünyanın bir parçası olan Osmanlılar, XIV. yüzyılın ilk yarısında tıpkı diğer beylikler gibi İlhanlı nüfuzunu yakın bir şekilde hissetmekteydi. Onlar da diğerleri gibi belirli dönemlerde İlhanlıların hareketlerini dikkatle takip etmek zorunda kalmışlardı.

Orhan Bey'in Bursa'yı alışından sonra bir taraftan Marmara sahillerine bir taraftan Gelibolu yarımadasına ulaşma yolunda, diğer taraftan da yakın bölgelerdeki Türkmen beyliklerine yönelik yeni bir siyasi anlayışın yeşerdiği anlaşılmaktadır. Osmanlılar Bizans hududunda iken diğer Türkmen beyliklerinden bazıları iç bölgelerde kalmış, sahil beylikleri ise daha çok Ege

denizinde adalara ve Trakya ve Yunanistan ana karasına yönelik “gaza” faaliyeti sürdürmeye başlamıştı. Dönemin çağdaş kaynaklarında kutsal bir çerçevede “gaza” kelimesiyle nitelendiriyor, beyleri “gazi” unvanıyla anılıyordu.

Sultan Süleyman I, Kanuni Sultan Süleyman veya Batı dünyasında “Muhteşem Süleyman” olarak bilinen, Osmanlı İmparatorluğu’nun 10. padişahıdır. 1520’den 1566’da ölümüne kadar 46 yıl boyunca Osmanlı tahtında bulunmuş ve bu süre zarfında imparatorluğu zirveye taşımıştır.

İşte Kanuni Sultan Süleyman hakkında önemli bilgiler:

1. Doğumu ve Gençliği

- Doğum: 6 Kasım 1494, Trabzon
- Babası: Yavuz Sultan Selim
- Annesi: Ayşe Hafsa Sultan
- Sultan Süleyman, Osmanlı tahtına 1520 yılında babası Yavuz Sultan Selim’in ölümünün ardından çıkmıştır.

2. Askeri Başarılar

Sultan Süleyman’ın yönetimindeki Osmanlı İmparatorluğu, geniş topraklara sahip olmuştur. Pek çok önemli askeri sefer gerçekleştirmiştir:

- Belgrad Seferi (1521): Belgrad’ı fethederek Osmanlı topraklarına katmıştır.

- Mohaç Meydan Muharebesi (1526): Macar Krallığı'na karşı zafer kazanarak Macaristan'ı Osmanlı topraklarına katmıştır.
- Rodos Seferi (1522): Rodos Adası'nı Şövalyelerden alarak Osmanlı'ya katmıştır.
- Viyana Kuşatması (1529): Avrupa'daki en önemli başarılarından biri olan Viyana kuşatması başarısız olsa da Osmanlı'nın Avrupa'daki gücünü gösteren bir girişim olmuştur.
- Irak Seferi (1534): Safevi Devleti'ne karşı zafer kazanarak Bağdat'ı fethetmiştir.
- Tuna Nehri boyunca fetihler: Süleyman, Tuna Nehri boyunca pek çok şehir ve toprak alarak Avrupa'da Osmanlı egemenliğini pekiştirmiştir.

3. Hukuk ve Kanunlar

Sultan Süleyman, hukuk reformlarıyla da ünlüdür ve bu nedenle “Kanuni” unvanını almıştır. Osmanlı'da uygulanan geleneksel kanunları yeniden düzenlemiş ve daha sistematik bir hale getirmiştir. Bu düzenlemeler, devletin yönetimini daha adil ve düzenli bir şekilde işlemesini sağlamıştır.

- Süleyman, şariat ile kanunları uyumlu hale getirmek için birçok yeni düzenleme yapmıştır.
- Ayrıca, vergi ve mali düzenlemelerle halkın daha adil bir şekilde vergilendirilmesini sağlamıştır.

4. Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler

Kanuni Sultan Süleyman döneminde Osmanlı kültüründe büyük bir yükselme yaşanmıştır. Osmanlı sarayında edebiyat, sanat ve mimarlık büyük gelişim göstermiştir.

- Mimar Sinan: Kanuni döneminin en büyük mimarlarından biri olan Mimar Sinan, Süleyman'ın himayesinde pek çok önemli eser inşa etmiştir. Süleymaniye Camii, Sinan'ın en bilinen eseridir ve İstanbul'da yer almaktadır.
- Edebiyat: Süleyman'ın kendisi de bir şairdi. Divan edebiyatında önemli eserler vermiştir. Hatta kendi mahlasını "Muhibbi" olarak kullanmıştır.
- Sanat: Osmanlı minyatürleri, halı dokumacılığı, seramik ve çini sanatı da bu dönemde önemli bir gelişim göstermiştir.

5. İç ve Dış Politika

- Hürrem Sultan (Roxelana): Sultan Süleyman, Hürrem Sultan'la olan ilişkisiyle de dikkat çekmiştir. Hürrem Sultan, Süleyman'ın baş eşiydi ve Osmanlı tarihindeki en güçlü kadınlardan biri olarak kabul edilir. Bu ilişkisi, dönemin sosyal yapısında da önemli bir değişimi simgeler.
- Kanuni'nin Dış Politikası: Süleyman, Batı ile mücadele ettiği gibi, doğuda da Safevi Devleti ile mücadele etmiş ve İslam dünyasında Osmanlı'nın liderliğini pekiştirmiştir. Ayrıca Avrupa'da Fransızlarla ittifaklar kurmuş, bu da Osmanlı'nın Batı politikasını güçlendirmiştir.
- İslam Dünyasında Etki: Süleyman, halife olarak İslam dünyasında büyük bir etkiye sahipti. Hac yollarını kontrol altına alarak Mekke ve Medine'yi Osmanlı topraklarına katmış ve İslam dünyasında prestij kazanmıştır.

6. Ölümü ve Mirası

- Ölümü: Sultan Süleyman, 1566 yılında Zigetvar Seferi sırasında hayatını kaybetmiştir. Onun ölümünden sonra, imparatorluk zayıflamaya başlamış olsa da, Kanuni Sultan Süleyman'ın bıraktığı miras, Osmanlı İmparatorluğu'nun zirveye ulaşmasını sağlayan önemli bir dönüm noktasıdır.

7. Unvanları ve Efsanevi Şöhreti

Sultan Süleyman, Batı'da "Muhteşem Süleyman" olarak tanınırken, Osmanlı'da "Kanuni" yani "Kanun Koyucu" olarak anılmaktadır. Onun hükümet ettiği dönem, hem askeri başarıları hem de hukuk ve kültür alanındaki reformlarla birlikte "altın çağ" olarak kabul edilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman, Osmanlı İmparatorluğu'nun hem askeri gücünü hem de kültürel etkisini zirveye taşımış, tarihe damgasını vuran büyük bir lider olarak hafızalarda kalmıştır.

Mohaç Savaşı, 29 Ağustos 1526'da Osmanlı İmparatorluğu ile Macar Krallığı arasında gerçekleşen tarihi bir çatışmadır. Bu savaş, Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman'ın komutasındaki Osmanlı ordusunun, Macar Kralı II. Louis'in yönetimindeki Macar ordusuna karşı zafer kazanmasıyla sonuçlanmıştır.

Mohaç Savaşı'nın Öncesi:

- Osmanlı İmparatorluğu, Orta Avrupa'ya doğru ilerleme hedefiyle gücünü artırıyordu. Süleyman, Macaristan topraklarını Osmanlı sınırlarına katmak istiyordu.
- Macaristan, 1521'de Osmanlılar tarafından Belgrad'ı kaybetmişti ve bu, bölgedeki Osmanlı baskısını artırmıştı.
- II. Louis, Macaristan'ı savunmaya çalıştı ancak Habsburglar ile olan ilişkiler ve iç karışıklıklar, etkili bir direniş gösterememesine neden oldu.

Savaşın Seyri:

- Osmanlı İmparatorluğu, ordusunun büyük kısmını kuzey yönüne, Mohaç Ovası'na yönlendirdi.
- Kanuni Sultan Süleyman, Osmanlı ordusunun büyüklüğünü ve disiplini kullanarak Macarları kolayca mağlup etti.
- Macar ordusu, sayıca Osmanlı'ya göre daha küçük ve hazırlıksızdı. Ayrıca, Macar ordusunun komutasında olan II. Louis savaş sırasında öldü ve bu da moral kaybına yol açtı.
- Osmanlılar, Macar ordusunu büyük bir yenilgiye uğrattı ve II. Louis öldü.

Sonuçları:

- Mohaç Zaferi, Osmanlı İmparatorluğu'nun Orta Avrupa'daki egemenliğini pekiştirdi. Savaşın ardından Osmanlılar, Macaristan'ın büyük kısmını topraklarına kattı.
- II. Louis'in ölümünden sonra Macar Krallığı büyük bir boşluğa düştü. Macaristan, bir süre Osmanlı egemenliği altında kalırken, batıda Habsburglar da Macar topraklarında hak iddia etti.

- Macaristan'ın bölünmesi, Osmanlılar ve Habsburglar arasında yıllarca sürececek bir mücadeleye yol açtı.

Mohaç Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Orta Avrupa'da kazandığı önemli zaferlerden biri olarak tarihe geçmiştir ve aynı zamanda Macar Krallığı'nın sonunu işaret eden bir dönüm noktası olmuştur.

Mohaç Savaşı (1526) üzerine ders notları aşağıda özetlenmiştir:

1. Savaşın Arka Planı:

- Osmanlı İmparatorluğu'nun Hedefleri:
- Kanuni Sultan Süleyman'ın hükümdar olduğu dönemde Osmanlı İmparatorluğu, Orta Avrupa'da genişleme hedefi güdüyordu.
- Belgrad'ın fethinden sonra Osmanlı, Macaristan'a yönelmeyi planladı.
- Macar Krallığı'nın Durumu:
- II. Louis (Macar Kralı), dış tehditlere karşı zayıf ve iç karışıklıklar içindeydi.
- Macaristan, 1521'de Belgrad'ın Osmanlılar tarafından alınmasından sonra Osmanlı baskısı altında kalmıştı.
- Avusturya ve Habsburglar:

- Avusturya Dükalığı, Macaristan'a yakınlık gösteriyor ve Habsburg Hanedanı, Macar Krallığı üzerinde hak iddia ediyordu.
- Osmanlı, Avusturya'nın Macaristan üzerindeki etkisini kırmayı amaçlıyordu.

2. Savaşın Hazırlıkları:

- Osmanlı Ordusu:
 - Kanuni Sultan Süleyman, 1526'da güçlü bir orduyla sefere çıktı. Osmanlı ordusunun büyüklüğü yaklaşık 100.000 kişiydi.
 - Orduda ağır süvariler (sipahiler), topçu birlikleri ve piyade yer alıyordu.
 - Osmanlı'nın modern savaş taktikleri ve disiplinli ordusu savaş kazanma açısından büyük bir avantaj sağladı.
- Macar Ordusu:
 - Macar ordusu, Osmanlı'ya kıyasla çok daha küçük ve kötü donanımlıydı.
 - Macar ordusunun sayısı yaklaşık 25.000-30.000 civarındaydı.
 - II. Louis'in liderliği de yeterince güçlü değildi ve savaş öncesi morale katkı sağlanamadı.

3. Savaşın Seyri:

- Savaşın Başlangıcı:
 - 29 Ağustos 1526'da, Mohaç Ovası'nda Osmanlı ve Macar orduları karşı karşıya geldi.

- Osmanlı ordusu, stratejik üstünlük sağladı ve çok etkili bir şekilde savaşmaya başladı.
- Osmanlı'nın topçuları ve düzenli süvarileri, Macarları zor durumda bıraktı.
- Savaşın Kaderi:
- II. Louis, Osmanlılar karşısında gerileyen ordusunu toparlayamayıp savaş alanında kaçmaya çalıştı, ancak kaçarken atı nehrin içine düşüp boğularak öldü.
- Macar ordusu dağıldı ve Osmanlılar büyük bir zafer kazandı.
- Sonuçlar:
- Savaşın ardından Osmanlılar, Macaristan'ın büyük kısmını ele geçirerek bölgedeki egemenliklerini pekiştirdi.
- II. Louis'in ölümü, Macar Krallığı'nda liderlik boşluğuna yol açtı.
- Macaristan, Osmanlı egemenliği altına girdi; ülke 3 parçaya bölündü: Osmanlı toprakları, Habsburglar'a bağlı topraklar ve Macar özerkliği.

4. Savaşın Sonuçları ve Etkileri:

- Osmanlı İmparatorluğu İçin:
- Mohaç Zaferi, Osmanlı'nın Orta Avrupa'daki egemenliğini güçlendirdi.
- Bu zafer, Osmanlı'nın batıya doğru genişlemesinde önemli bir kilometre taşıydı.
- Savaş sonrasında Kanuni Sultan Süleyman, Macaristan'ı doğrudan kontrol etmeye başladı.
- Macar Krallığı İçin:

- II. Louis'in ölümünden sonra Macaristan, zayıf bir merkezi hükümete sahipti ve Habsburglar ile Osmanlılar arasında bölündü.
- Macaristan'ın büyük kısmı Osmanlılar'ın denetimine geçti, ancak batıdaki topraklar Habsburglar'ın denetiminde kaldı.
- Macaristan'da Osmanlı'nın hakimiyetinde yaklaşık 150 yıl süren bir dönem başladı.
- Avusturya ve Habsburglar:
- Habsburglar, Macaristan'da etkili olmaya çalıştı ancak Mohaç Zaferi, onların bölgedeki egemenlik arayışını zorlaştırdı.
- Habsburglarla Osmanlılar arasındaki mücadele, sonraki yüzyıllarda da devam etti.
- Avrupa'daki Diğer Etkiler:
- Bu zafer, Osmanlı İmparatorluğu'nun Orta Avrupa'daki egemenliğini pekiştirdi ve bölgedeki diğer Avrupa ülkeleri Osmanlı İmparatorluğu'na karşı dikkatli olmaya başladı.
- Hristiyan Avrupa'da Osmanlı'nın genişlemesi korku yarattı ve savunma önlemleri artırıldı.

5. Savaşın Önemi ve Tarihsel Değeri:

- Mohaç Savaşı, Osmanlı'nın Orta Avrupa'daki hakimiyetinin pekişmesi ve Macar Krallığı'nın zayıflaması açısından kritik bir dönüm noktasıdır.
- Bu zafer, Kanuni Sultan Süleyman'ın askeri dehasını ve Osmanlı ordusunun disiplinini gösterdi.

• Savaşın sonucunda Macaristan'ın üçe bölünmesi, bölgedeki siyasi yapıyı uzun yıllar boyunca şekillendirdi.

6. Sonuçların Uzun Vadeli Etkileri:

- Osmanlı'nın Batıya Yönelik Politikası:
- Mohaç Zaferi, Osmanlı'nın Avrupa'daki ilerleyişinin hızlanmasına yol açtı.
- Bu zaferin ardından Osmanlılar, Avusturya, Polonya ve diğer Avrupa ülkeleriyle olan ilişkilerinde yeni stratejiler geliştirdi.
- Macaristan'ın Durumu:
- Macaristan, Osmanlı egemenliği altında uzun bir süre kalırken, 17. yüzyılda Habsburglar, Osmanlı'ya karşı direnişi artırarak Macaristan'ı yeniden kontrol etmeye çalıştı.

Eski Türklerde Resim

□İslamiyet'e geçiş ile birlikte Türk resim sanatı parlaklığını ve etkililiğini yitirmiştir.İslamiyet'in resme getirdiği yasaklama buna neden olmuştur.

□XIII. Yüzyılda İslamiyeti kabul eden Moğol Hükümdarı Gazan Han'ın yaptığı ilk işlerden biri, Uygurlardan kalan resimleri tahrip etmek olmuştur.

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

151

Mustafa Kemal 'in Sams un'a Çıkışı (19 Mayıs 1919)

- Mustafa Kemal, İstanbul'da bulunduğu süre içinde devletin ve milletin kurtuluşu

için çareler aradı. İşgallere karşı etkin bir hükûmetin kurulmasına çalıştı.

- Ordunun dağıtılmasını önlemeye, silah ve cephanelerin İtilaf Devletleri'ne teslim edilmesini engellemeye çaba gösterdi.
- Mustafa Kemal, vatanın ve milletin bağımsızlığına kasteden düşmana karşı verilecek mücadelenin işgal altındaki İstanbul'dan başlatılamayacağını anladı. Ona göre mücadele Anadolu'dan başlatılmalı ve Türk milletinin desteği alınmalıydı.
- Mustafa Kemal'in arkadaşlarıyla İstanbul'dan Anadolu'ya geçmek için çareler aradığı sırada Karadeniz Bölgesi'nde Pontus Rum çetelerinin Türk ve Müslüman halka saldırıları artmıştı.
- Yaşanan çatışmalardan Türkleri sorumlu tutan İngiltere, bölgede huzur ve güvenlik sağlamadığı takdirde bölgeyi işgal edeceğini İstanbul Hükümeti'ne bir nota ile bildirdi.
- Padişah ve Hükümet tarafından güvenilir ve iyi bir asker olarak tanınması, İttihatçılarının siyasetine uzak duran bir komutan olarak bilinmesi gibi nedenlerle Mustafa Kemal Paşa, 9. Ordu Müfettişliği'ne tayin edildi.

Mustafa Kemal'in 9. Ordu Müfettişliği kapsamındaki görevleri şunlardır:

- Bölgede iç güvenliğin sağlanması, yerleştirilmesi ve güvenliği bozan olayların ortaya çıkış sebeplerinin araştırılması
- Bölgedeki silah ve cephanenin toplatılarak muhafaza altına alınması
- Bölgede yer aldığı iddia edilen Türk direniş kuvvetlerinin dağıtılması

MİLLÎ MÜCADELE'NİN HAZIRLIK DÖNEMİ

(KURTULUŞ SAVAŞI)

Mustafa Kemal 16 Mayıs 1919 tarihinde Bandırma Vapuru ile İstanbul'dan ayrıldı. **19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı.** Böylece millî bilincin uyandırılması ve Millî Mücadele'nin başlatılması yolunda **ilk adım** atıldı.

Uyarı

Mustafa Kemal, Samsun ve çevresindeki asayiş durumunu inceledi. 21 Mayıs 1919'da Genelkurmay Başkanlığına gönderdiği bir telgrafta bölgedeki Rumların, Pontus Devleti kurma emeli taşıdıklarını ve burada güvenliğin bozulmasından Rum çetelerinin sorumlu olduğunu bildirdi.

Uyarı

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

152

GENELGELER ve KONGRELER

Havza Genelgesi (28 Mayıs 1919)

Mustafa Kemal, halkı işgallere karşı bilinçlendirmek amacıyla yayımladığı bu genelgeyle:

- İzmir'in işgali başta olmak üzere mitingler düzenlenerek işgallerin protesto edilmesini
- Gösteriler sırasında Hristiyan halka karşı herhangi bir saldırı ve düşmanlık yapılmamasını
- İstanbul Hükûmeti ve büyük devletlerin temsilcilerine protesto telgrafları çekilmesini istedi.

Havza Genelgesi'nin Önemi

- Millî Mücadele'nin ilk genelgesidir.
- Türk milletinde işgallere karşı ülkesini savunma bilinci, millî birlik ve beraberlik ruhu oluşmaya başladı.

Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

Havza'daki çalışmalarını tamamlayan Mustafa Kemal, 12 Haziran 1919'da Amasya'ya geldi. Burada Ali Fuat (Cebesoy) Paşa, Rauf (Orbay) Bey ve Refet (Bele)

Bey gibi yakın arkadaşlarının imzası ve Konya’da bulunan Cemal Paşa ile Erzurum’da bulunan Kâzım (Karabekir) Paşa’nın da onayıyla Amasya Genelgesi’ni yayımladı.

Maddeleri

- Vatanın bütünlüğü ve milletin istiklali tehlikededir.
- İstanbul hükûmeti, sorumluluklarını yerine getirmemektedir. Bu, milletimizi yok olmuş durumuna sokmaktadır.

Yorum: Kurtuluş Savaşı’nın **amacı, gerekçesi** belirtilmiştir. İstanbul Hükümeti’ne **ilk defa** açıkça karşı çıkmıştır.

- Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

Yorum: Kurtuluş Savaşı’nın yöntemi yani nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Üstü kapalı olarak ulusal egemenlikten **ilk defa** bahsedilmiştir. Genelgeye **ihtilalci** bir karakter kazandırmıştır.

- Milletin içinde bulunduğu durum ve şartlara göre harekete geçmek ve haklarını yüksek sesle dünyaya işittirmek için her türlü tesir ve kontrolden uzak, millî bir heyetin varlığı zorunludur.

Yorum: Kurtuluş Savaşı kurumsallaştırılmak istenmiştir. Ulusal örgütlenmenin ve hükümetin görevini üstlenecek olan bir **Temsil Heyeti** (Kurulu)’nin oluşturulması fikri ilk defa ortaya atılmıştır.

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

153

- Anadolu’nun her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas’ta, millî bir kongrenin acele toplanması gereklidir.
- Bunun için bütün vilayetlerin her sancağından milletin güvenini kazanmış üç

temsilcinin mümkün olduğu kadar çabuk yetişmek üzere hemen yola çıkarılması icap etmektedir.

Yorum: Vatanın geleceği ile ilgili kararların halkın istekleri doğrultusunda alınmasını sağlamak amaçlanmıştır.

• Her ihtimale karşı bu meselenin bir millî sır hâlinde tutulması ve temsilcilerin lüzum görülen yerlerde, seyahatlerini kendilerini tanıtmadan yapmaları lazımdır.

Yorum: Milletin güvenini kazanmış ve Milli Mücadele taraftarı kişilerin seçilmesi amaçlanmıştır.

• Doğu vilayetleri adına 10 Temmuz'da, Erzurum'da bir kongre toplanacaktır.

Bu tarihe kadar diğer vilayetlerin temsilcileri de Sivas'a gelebilirlerse Erzurum Kongresi'nin üyeleri, Sivas Kongresi'ne katılmak üzere hareket ederler.

• Askerî ve millî örgütlerin hiçbir biçimde dağıtılmaması, birliklerin komutanlıklarının hiçbir surette terk edilmemesi ve dağıtılmaması isteniyordu. Bir yerin düşman işgaline uğraması, yalnız oradaki askerî birliği değil, tüm orduyu ilgilendirecekti. Silah, cephane ve diğer araçlar kesinlikle teslim edilmeyecekti.

Yorum: İlk defa Mondros Mütarekesi'ne, İtilaf Devletleri'ne ve İstanbul yönetimine açıkça karşı çıkmıştır. Gerektiğinde silahlı ve topyekûn bir mücadelenin yapılabileceğinin işaretleri verilmiştir.

Amasya Genelgesi'nin Önemi

- Kurtuluş Savaşı'nın amacı, gerekçesi ve yöntemi **ilk kez** bu belge ile belirtilmiştir.
- İlk kez ulusal egemenlik temeline dayalı bir devlet düzeni öngörülmüştür.
- Ümmetçi düşünce yerine, **ulus düşüncesini** savunmuştur.
- Ulusal hareketi başlatan **ilk resmî** belgedir.
- Türk İnkılâbı'nın "**ihtilal**" safhasını başlatmıştır.
- Mustafa Kemal'in resmi görevle yaptığı son çalışmadır.

Mustafa Kemal Paşa Amasya Kongresi sonrası Erzurum Kongresi öncesinde

8-9 Temmuz 1919 tarihinde görevinden ve askerlik mesleğinden istifa ettiğini padişaha ve Dâhiliye Nazırlığına bildirmiş ve askerlik görevinden istifa etmiştir.

Uyarı

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

154

Erzurum Kongresi (23 Temmuz-7 Ağustos 1919)

Erzurum Kongresi, **Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti** ve **Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyetleri**'nin öncülüğünde 23 Temmuz'da doğu illerinden gelen 54 delegenin katılımıyla toplandı.

Alınan Kararlar

•• Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür bölünemez.

Yorum: İlk defa milli sınırlardan bahsedilmiştir. (Misak-ı Milli)

•• Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı, millet birlik olarak kendisini müdafaa ve mukavemet edecektir.

Yorum: Ulusal bağımsızlıktan taviz verilmeyeceği belirtilmiştir.

•• Vatanın ve istiklalin muhafaza ve teminine İstanbul Hükûmeti muktedir olmadığı takdirde, gayeyi temin için Anadolu'da geçici bir hükûmet kurulacaktır.

Yorum: İlk kez İstanbul Hükûmeti'ne alternatif bir hükûmet kurmaktan bahsedilmiştir.

Ulus iradesine önem verildiğini gösterir.

•• Kuvay-ı Millîye'yi etkin ve millî iradeyi egemen kılmak esastır.

Yorum: İlk defa ulusal egemenliğe dayalı bir düzenin kurulacağını işaretleri verilmiştir.

Bu madde ileride saltanatın kaldırılacağı ve cumhuriyetin kurulacağı mesajını vermiştir.

•• Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyet ve sosyal dengemizi bozan ayrıcalıklar verilemez.

Yorum: İlk defa azınlıkların bağımsızlıkçı çalışmalarına tepki gösterilmiştir.

•• Manda ve himaye kabul edilemez.

Yorum: Tam bağımsızlık hedeflenmiştir.

•• Mebusan Meclisinin derhâl toplanmasına ve hükûmet işlerinin meclisin denetimi altında yürütülmesine çalışılacaktır.

Yorum: Mücadelenin ulus iradesine dayanacağı vurgulanmıştır. Ulus egemenliğine önem verildiğini gösterir. İstanbul Hükûmeti, meclis aracılığıyla denetim altına alınmak istenmiştir.

Erzurum Kongresi'nin Önemi

•• Toplanış şekli, **amacı ve yapısı bakımından bölgeseldir. Ancak aldığı kararlar yönünden ulusal ve ihtilalci bir kongredir.**

•• **İlk defa** ulusal egemenliğin kayıtsız şartsız gerçekleştirilmesinden bahsedilmiştir.

•• Millî mücadelenin **temel programı** belirlenmiştir.

•• **İlk kez** milli sınırlardan ve bir hükûmet kurmaktan bahsedilmiştir.

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

155

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

Sivas'ta millî bir kongre toplanması, Amasya Genelgesi ile kararlaştırılmıştı. Mustafa Kemal, Erzurum'da oluşturulan Temsil Heyeti'nden bazı üyelerle birlikte 2 Eylül 1919'da Sivas'a geldi. Kongre 4 Eylül 1919 tarihinde, yurdun çeşitli yerlerinden gelen 38 delegenin katılımıyla Sivas İdadisinde (Lisesi) toplandı. Kongre başkanlığına Mustafa Kemal seçildi. Mustafa Kemal kongre sonunda da Temsil Kurulu

Başkanlığı'na seçildi. Böylece Mustafa Kemal **ulusal bir lider** haline geldi.

Alınan Kararlar

- Vatanın bütünlüğünü ve milletin bağımsızlığını sağlama konusunda Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar aynen kabul edildi.
- Ülke genelindeki tüm millî cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirildi.

Yorum: Kurtuluş Savaşı'nı **tek elden** yönetmek hedeflenmiştir.

- Temsil Heyeti'nin sadece Doğu Anadolu'yu değil tüm yurdu temsil etmesi kararı alındı.

Yorum: Temsil Heyeti ulus adına hareket eden bir kurul haline getirilmiştir.

- Manda ve himaye kesin olarak reddedildi.

Yorum: Tam bağımsızlıktan ödün verilmemiştir.

ERZURUM VE SİVAS KONGRELERİNİ ANA HATLARI İLE KARŞILAŞTIRALIM

- Temsil Kurulu, ilk defa yürütme yetkisini (hükümet görevi) kullanarak Ali Fuat Paşa'yı Batı Cephesi Komutanlığı'na atadı.
- Sivas Kongresi'nden sonra yayın yoluyla propaganda yapmak, ulusu milli mücadele etrafında toplamak ve ulusal hareketin haklılığını duyurmak için, Sivas'ta "**İrade-i Milliye**" adlı bir gazete çıkarılmaya başlandı.

Uyarı

KONULAR ER ZURUM KONGRE Sİ SİVAS KONGRE Sİ

YAPISI AÇISINDAN Toplanması bölgesel, aldığı kararlar bakımından ulusaldır.

Her bakımdan ulusal bir kongredir

MANDA VE Hİ MAYE AÇISINDAN

İlk kez tartışılmış ve reddedilmiştir.

Kesinlikle reddedilmiştir.

CEMİYE TLER AÇISINDAN

Sadece Doğudaki cemiyetler

“Doğu Anadolu Müdafaa-i

Hukuk Cemiyeti” çatısı altında

birleştirildi.

Tüm yararlı cemiyetler

“Anadolu ve Rumeli Müdafaa-

i Hukuk Cemiyeti” adıyla

birleştirilmiştir.

TEMSİL HEYE Tİ

AÇISINDAN

9 kişilik Temsil Heyeti oluşturuldu

ve Doğu Anadolu’yu

temsil etme yetkisi verildi.

Temsil Heyeti’nin tüm yurdu

temsil etmesi kararı alındı.

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

156

Amasya Görüşmeleri (20-22 Ekim 1919)

Mustafa Kemal Paşa ve Temsil Heyeti’nin Sivas Kongresi’ndeki kararlı tavrı etkisini

çok çabuk gösterdi. Gelişen olaylar karşısında Damat Ferit Paşa hükûmeti

30 Eylül 1919’da istifa etti. Onun yerine Anadolu’daki mücadeleye sıcak bakan Ali

Rıza Paşa getirildi. Bu durum, Temsil Heyetinin Osmanlı hükûmeti karşısındaki **ilk siyasi başarısı** oldu.

Ali Rıza Paşa, Bahriye Nazırı Salih Paşa'yı Amasya'ya gönderdi. 20-22 Ekim 1919 tarihleri arasında, **Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal** ve İstanbul Hükûmeti adına **Bahriye Nazırı Salih Paşa** arasında **Amasya Görüşmeleri** yapıldı.

Alınan Kararlar

- Millî teşkilat ile hükûmet arasında bir anlaşmazlık kalmamıştır.
- Vatan topraklarının bütünlüğünün ve bağımsızlığının muhafazası esastır.
- Müslüman olmayan unsurlara ayrıcalık verilmeyecektir.
- Milletvekili seçimi serbestçe yapılacaktır.
- Hükûmetin lehinde veya aleyhinde bir yazı yazılmayacaktır.
- Sivas Kongresi kararları Mebusan Meclisi'nce kabul olunmak şartı ile uygun görülmüştür.
- Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da toplanması güvenlik bakımından uygun değildir.

Salih Paşa, Amasya Görüşmeleri'nde alınan kararları hükûmetine kabul ettireceğini Mustafa Kemal'e bildirdi. Fakat meclisin açılması dışındaki kararlar İstanbul Hükûmeti tarafından kabul edilmedi.

Uyarı

- İstanbul Hükûmeti, Temsil Heyeti'ni resmen tanımış oldu. Böylece Millî Mücadele hareketi **hukuki bir nitelik** kazandı.
- Temsil Kurulu'nun **ikinci siyasi başarısıdır**.
- İstanbul Hükûmeti; bu görüşmeyle Temsil Heyeti'ni Sivas Kongresi kararlarını ve Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni resmen tanımış oldu.

Uyarı

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

157

Temsil Heyeti 'nin Ankara 'ya Gelmesi (27 Aralık 1919)

Amasya Görüşmelerinde Mebusan Meclisi'nin açılması kararının kabul edilmesi üzerine ülke genelinde seçimler yapıldı. Mustafa Kemal Erzurum'dan milletvekili seçildi. Daha sonra Temsil Heyeti üyeleri ve komutanlarla Sivas'ta bir araya gelen Mustafa Kemal, yapılan görüşmeler sonucunda Temsil Heyeti'nin merkezinin Ankara olmasını kararlaştırdı. Mustafa Kemal ve Temsil Heyeti üyeleri 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldi

Ankara'nın Millî Mücadele'nin Merkezi Olmasının Nedenleri

- Batı Cephesi'ne yakın ve işgal görmemiş olması
- İstanbul'da açılacak olan meclis çalışmalarının yakından takip edilmek istenmesi,
- Şehrin ulaşım ve haberleşme imkânlarının iyi olması
- Ankara halkının Millî Mücadele'yi desteklemesi

Millî Mücadele Basın Yayın Organları

- 10 Ocak 1920'de Millî Mücadele konusunda halkı bilgilendirmek için Mustafa Kemal'in emriyle Ankara'da **Hâkimiyet-i Milliye** adlı bir gazete kuruldu. Bu gazete aynı zamanda TBMM Hükümeti'nin de **yarı resmi yayın organı** oldu.
- Basına oldukça önem veren, halkın doğru bilgilendirilmesi ve Millî Mücadele lehinde kamuoyu oluşturulması gerektiğini düşünen Mustafa Kemal, 6 Nisan 1920'de Yunus Nadi ve Halide Edip'le **Anadolu Ajansı'nı** kurdu. Böylece Millî Mücadele ile ilgili haberler doğru ve hızlı bir şekilde halka ulaştırıldı.
- Ayrıca 1917 yılında Afyon'da kurulan **Öğüt Gazetesi** ile 5 Kasım 1919'da Kastamonu'da kurulan **Açıksöz Gazetesi** de Millî Mücadele'yi destekleyen yayın organları arasında yer almıştır.

Son Osmanlı Mebusan Meclisi 'nin Toplanması ve Misak -ı Milli'nin

Kab ulü (12 Ocak 1920 – 28 Ocak 1920)

•• Amasya Görüşmeleri'nde açılması kararı alınan Mebusan Meclisi için ülke genelinde seçimler yapıldı. Anadolu'dan genellikle Müdafaa-i Hukuk yanlısı milletvekilleri seçildi. Erzurum milletvekili seçilen Mustafa Kemal, Mebusan Meclisi için seçilen milletvekillerini Ankara'ya çağırdı ve onlarla görüşmeler yaptı. Milletvekillerine bir amaç etrafında toplanmalarını önerdi ve onlardan:

- ☐ Meclis Başkanlığı'na kendisini aday olarak önermelerini ve desteklemelerini
- ☐ Mecliste Müdafaa-i Hukuk grubu kurmalarını
- ☐ Misakı Milli kararlarını kabul etmelerini istedi.

•• Mustafa Kemal, tutuklanma ihtimali olduğu için ve Temsil Heyeti'nin aldığı bir

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

158

karar gereği İstanbul'a gitmedi. Meclis Başkanlığı'na Reşat Hikmet Bey seçildi. Mustafa Kemal'i meclis başkanı seçmeyen milletvekilleri, aynı zamanda mecliste Müdafaa-i Hukuk adıyla değil **Felah-ı Vatan** (Vatanın Kurtuluşu) adıyla bir grup kurdular.

•• 28 Ocak 1920 tarihinde yapılan gizli oturumda Misakı Milli kararları kabul edildi.

Misak– ı Milli Kararları

•• Osmanlı Devleti'nin Mondros Ateşkes Antlaşması öncesi işgal edilmemiş topraklarının tamamı bir bütündür, parçalanamaz.

Yorum: Milli sınırlara son ve kesin şekli verilmiştir.

•• Arap çoğunluğunun yerleşik olduğu ve düşman işgali altında bulunan yerlerin durumu oradaki halkın serbestçe verecekleri karara göre belirlenmelidir.

•• Halkın oyuyla anavatana katılan üç sancak (Kars, Ardahan, Batum) için gerektiğinde yeniden serbestçe halk oylamasına başvurulabilir.

Yorum: Bu bölgelerde, halkın çoğunluğu Türk ve Müslüman olduğundan, serbest oylamanın çıkarlarımıza uygun olacağı düşünülmüştür.

•• Batı Trakya'nın hukuki durumunun belirlenmesinde halk oylamasına başvurulmalıdır.

•• Marmara Denizi'nin ve İstanbul'un güvenliği sağlandıktan sonra Boğazların dünya ulaşım ve ticaretine açılması konusunda Osmanlı Devleti'nin ve ilgili devletlerin vereceği kararlar geçerli olacaktır.

Yorum: Bu kararlar siyasi ve askeri bağımsızlık vurgulanmıştır.

•• Azınlık hakları, komşu ülkelerdeki Müslüman halka aynı hakların verilmesi şartıyla kabul edilecektir.

Yorum: Avrupalı devletlerin içişlerimize karışmasını engellemek ve bağımsız bir devlet olduğumuzu kabul ettirmek amaçlanmıştır. Devletlerin eşitliği prensibine uygun hareket edilmiştir.

•• Siyasi, adli ve mali gelişmemize engel olan sınırlamalar (kapitülasyonlar) kaldırılacaktır.

Yorum: Bu karar ile kapitülasyonların kaldırılması ilk defa amaçlanmıştır.

Misak-ı Milli'nin Önemi

- Ulusal sınırlarımız kesin olarak çizilmiştir.
- Millî Mücadele'nin programı yasal hale getirildi.
- _____ • İtilaf Devletleri ile yapılacak barış antlaşmasının ilkeleri belirlenmiş oldu.

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- Bu belgeyle kapitülasyonlar, mali ve ekonomik müdahaleler, siyasi dayatmalar

reddedilmiştir.

- Siyasi bağımsızlığın yanı sıra ekonomik bağımsızlıktan da ödün verilemeyeceği kararlı bir şekilde vurgulanmıştır.

İstanbul'un Resmen İşgali (16 Mart 1920)

- Mebuslar Meclisi, Misak-ı Milli kararlarını 28 Ocak 1920'deki gizli oturumda kabul etmiş, ancak kararlar 17 Şubat 1920'de basına duyurulmuştur.
- Bu kararlardan rahatsızlık duyan işgalci güçler, önce Hükümet ve Meclise baskı yaparak alınan bu kararların değiştirilmesini istediler.
- İtilafların ve padişahın baskıları sonucu, Sadrazam Ali Rıza Paşa istifa etti (3 Mart 1920). Yerine getirilen Salih Paşa da baskılar sonucu istifa etmiştir (2 Nisan 1920).
- İstekleri kabul edilmeyen işgalci güçler, 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ederek, Mebusan Meclisi'ni basıp dağıtmışlar ve 150 kadar milletvekilini ve aydını tutuklayarak Malta Adası'na sürgüne göndermişlerdir.
- Mustafa Kemal işgali öğrenince tüm yurdu bu işgalden haberdar eden bir genelge yayınlamış, ayrıca İstanbul'daki İtilaf Devletleri temsilcileri ve bütün tarafsız ülkelere protestoda bulunmuştur.

Misak-ı Milli kararlarının kabulü ve Meclisi Mebusan'ın İtilaf güçleri tarafından basılması, saltanat ve hilafet yanlılarını da ulusal mücadelelerinin yanına yöneltmiş ve Ankara'da TBMM'nin açılmasına zemin hazırlamıştır.

Uyarı

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

160

Amasya Genelgesi'nin kararlarını okuyunuz. Bu kararlara göre soruları örnekte

olduğu gibi cevaplayınız.

Vatanın bütünlüğü ve milletin
bağımsızlığı tehlikededir.
İstanbul Hükümeti, üzerine aldığı
sorumlulukları yerine getirmemektedir.
Bu durum milleti
yok durumuna düşürmektedir.
Milletin bağımsızlığı yine
milletin azim ve kararı
kurtaracaktır.
Milletin durumunu göz önünde
tutmak ve haklarını dile getirip
bütün dünyaya duyurmak için
her türlü etki ve denetimden
uzak bir milli kurulun varlığı gereklidir.
Anadolu'nun her bakımdan
en güvenli yeri olan Sivas'ta
milli bir kongre tez elden
toplanmalıdır.
Bunun için bütün illerden
halkın güvenini kazanmış
üç delegenin (üyenin) olabildiğince
çabuk yetişmek
üzere derhal yola çıkması
gerekmektedir.

3

5

Her olasılığa karşı bu iş
milli bir sır gibi tutulmalı
ve delegeler gereken yerlere
kimliklerini gizleyerek
gelmelidir.

Doğu illeri adına 10

Temmuz'da Erzurum'da bir
kongre toplanacaktır. 7 8

1. Hangi kararların Millî Mücadele'nin teşkilatlanması için alındığı söylenebilir? 4, 5, 8
2. Kararlardan hangisi bölgesel nitelikte bir kongrenin toplanmasıyla ilgilidir?
3. Hangi karar Millî Mücadele'nin yöntemini oluşturmaktadır?
4. Hangi karar millî egemenlikle ilgilidir?
5. Hangi kararlar Millî Mücadele'nin gerekçesini oluşturmuştur?
6. Hangi karar ile güvenlik tedbirleri alınmak istenmiştir?
7. Hangi kararda ulusal bir kongre toplanması gerektiğine değinilmiştir?
8. Hangi karar ilk defa Erzurum Kongresi'nde oluşturulacak olan Temsil Kurulu'na bir işaret olarak kabul edilebilir?
9. Hangi karar ile Millî Mücadele'nin amacı belirtilmiştir?
10. Hangi karar ile Osmanlı Hükûmetinin işgaller karşısındaki tavrına karşı çıkmıştır?

Uygulama

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

161

KONU DEĞERLENDİRME TESTİ

Osmanlı Mebuslar Meclisi tarafından onaylanan Misak-ı Millî’de; “Her devlet gibi bizim de tam bağımsızlığa ve serbestliğe ihtiyacımız vardır. Bu yaşamamızın ve geleceğimizin esasıdır, bu nedenle siyasi, adli ve mali gelişmemizi önleyecek sınırlamalara karşıyız.” denilmiştir.

1. Bu karar ile aşağıdakilerden hangisi savunulmaktadır?

- A) Kapitülasyonların kaldırılması
- B) Savaş durumuna son verilmesi
- C) Çağın teknolojisinin takip edilmesi
- D) Türk ülkesinin sınırlarının çizilmesi
- E) Azınlık haklarında eşitliğin gözetilmesi

2. Aşağıdaki maddelerden hangisi

Amasya Genelgesi’nde yer almaz?

- A) Vatanın bağımsızlığı, milletin bütünlüğü tehlikededir.
- B) Manda ve himaye kabul olunamaz.
- C) İstanbul Hükûmeti, üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getirememektedir.
- D) Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

E) Sivas'ta millî bir kongrenin toplanması
kararlaştırılmıştır.

I. Mondros Ateşkes Antlaşması,

II . İzmir'in işgal edilmesi,

III . Azınlıkların faaliyetleri

3. Yukarıdakilerden hangileri Kuvay-ı
Millîye'nin kurulmasına etki etmiştir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. Aşağıdakilerden hangisi Mondros
Ateşkes Antlaşması'ndan sonra
ortaya çıkan millî cemiyetlerin ortak
özelliklerinden değildir?

A) Sivas Kongresinde birleştirilmeleri

B) Bölgesel nitelikte olmaları

C) Bağımsızlık duygusuyla kurulmaları

D) Ulusal egemenliği gerçekleştirmek

istemeleri

E) İşgallere karşı çıkmaları

5. Aşağıda verilen Millî Mücadele Dönemi'ne
ait bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Erzurum Kongresi'nde millî sınırlardan
ilk kez bahsedilmiştir.

B) Amasya Genelgesi'nde Millî Mücadele'nin
gerekçesi, amacı ve yöntemi
belirtilmiştir.

C) Amasya Genelgesi ile İstanbul Hükümeti
ilk kez Temsil Heyetinin hukuksal
varlığını tanımıştır.

D) Sivas Kongresi'nde manda ve himaye
kesin olarak reddedilmiştir.

E) Misak-ı Millî kararları Son Osmanlı
Mebusan Meclisi'nde kabul edilmiştir.

CEVAP ANAHTARI:

1)A 2)B 3)E 4)D 5)C

TARİH

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gümrü Antlaşması'nın Önemi

- ☐ Millî Mücadele'nin Doğu Cephesi başarıyla kapanmıştır.
- ☐ TBMM Hükümeti'nin saygınlığı artmıştır.
- ☐ Bu cephedeki birliklerin bir kısmı Batı Cephesi'ne nakledilmiştir.
- ☐ TBMM'yi **uluslararası alanda tanıyan ilk devlet** Ermenistan olmuştur.
- ☐ Ermenilere karşı elde edilen bu zafer Millî Mücadele'nin **ilk askeri**, Gümrü Antlaşması ise **ilk siyasi başarısıdır**.

GÜNEY CEPHESİ

- ☐☐ Mondros Ateşkes Anlaşması imzalandıktan sonra Adana, Antep, Maraş ve Urfa'ya önce İngilizler girdiler. İngilizler daha sonra buraları Fransızlara bıraktı.
- ☐☐ Fransızlar bu yörelere hem kendileri yerleştiler hem de Mısır ve Suriye'den getirttikleri Ermenileri yerleştirdiler.
- ☐☐ Fransızların ordularına alarak silahlandırdıkları bu Ermenilerin intikam duygularıyla

saldırıya geçmesi ve Fransızların keyfi davranışları, Türk halkının düşmana karşı harekete geçmesine sebep oldu.

- Bölge halkı işgallere karşı Kuvâ-yı Millîye birlikleriyle direnişe geçti.
- Bölgede düzenli bir ordunun bulunmaması nedeniyle Mustafa Kemal, direnişin daha etkili hale getirilebilmesi için buraya bazı subayları gönderdi.
- Bölge halkı işgalcilere karşı örgütlendi. Kuvây-i Millîye öncülüğünde işgalci Fransızlar ve işbirlikçisi Ermenilere karşı yöre halkı büyük bir bağımsızlık mücadelesi başlattı.
- Maraş'ta Sütçü İmam, Urfa'da Ali Saib Bey, Antep'te Şahin Bey öncülüğünde düşmana karşı büyük başarılar kazanıldı.
- TBMM, düşmana karşı üstün bir şekilde savunma yapan Antep'e **“Gazi”** (6 Şubat 1921), Maraş'a **“Kahraman”** (1973), Urfa'ya **“Şanlı”** (1984) unvanlarını vermiştir.

BATI CEPHESİ

Düzenli Ordunun Kurulma Gerekçeleri

- Askeri disiplinden yoksun olan Kuvay-i Milliye birliklerinin işgalleri önleyememesi.
- Kuvay-i Milliye birliklerinin halktan zorla asker ve para toplamaları, buna karşı gelenleri kendi yöntemleriyle cezalandırmaları.
- Kişisel çıkar peşinde koşan Kuvay-i Milliye şeflerini engelleme düşüncesi
- Ulusal hareketi yasal bir çerçeve içine alarak, halkın TBMM'ye olan güvenini artırma düşüncesi.